

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN (print) 2708-7530
DOI: 10.52058/2708-7530-2023-12(42)

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО",
СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА",
СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Happy
New year

2024

Мир у нашій Україні!

Випуск 12(42)

2023

*Громадська наукова організація «Всеукраїнська
Асамблея докторів наук з державного управління»*

Громадська організація «Асоціація науковців України»

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

Наукові перспективи

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)*

Випуск № 12(42)2023

Київ – 2023

*Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration"*

Public Organization "Association of Scientists of Ukraine"

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

Scientific Perspectives

*(Series "Public Administration", Series "Law", Series "Economics",
Series "Medicine", Series "Pedagogy", Series "Psychology")*

Issue № 12(42) 2023

Kiev – 2023

ISSN (print) 2708-7530

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12\(42\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12(42))

Наукові перспективи: журнал. 2023. № 12(42) 2023. С.969

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р. № 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки: державне управління, право та економіка

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 26.12.2023, № 7/12-23)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 24436-14376Р від 09.06.2020 р.

Журнал видається за підтримки Міжнародного економічного інституту (Есеніце, Чехія) та КНП "Клінічна лікарня No15 Подільського району м.Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Жукова Ірина Віталіївна

кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, Лауреат премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, Лауреат Всеукраїнської премії «Інновація в освіті — 2018», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Янчук Артем Олександрович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Заступник керівника Апарата Верховної Ради України (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор, Дійсний член Академії будівництва України, професор кафедри архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету (Київ, Україна). Заслужений будівельник України, Почесний працівник будівництва та архітектури, державний службовець 3 рангу (Київ, Україна);

Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Ho, Ho,
Ho!

HAPPY
NEW YEAR

ISSN (print) 2708-7530

Наукові перспективи № 12(42) 2023

- Пушкар О.А.** 905
НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОГНІТИВНИЙ СТИЛЬ ОСОБИСТОСТІ»
- Саннікова О.П., Санніков О.І.** 918
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВТОРИННОГО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ
- Справцева К.С.** 931
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ НАРЦИСИЗМУ ПРИ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ
- Шпортун А.М.** 946
СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОКУРОРА
- Яремко Р.Я., Вавринів О.С.** 958
ВПЛИВ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ

12. Keating D. A search for social intelligence / D. Keating // *Journal of Educational Psychology*. 1978. № 70. P. 218 – 233.
13. Kihlstorm J. Social Intelligence / Kihlstorm J., Cantor N. // *Handbook of intelligence*, 2nd. ed. – Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 2000. P. 359 – 379.
14. Sternberg R. Social intelligence and decoding skills in nonverbal communication / R. Sternberg, C. Smith // *Social Cognition*. 1985. № 3. P. 168 – 192.
15. Thorndike E. Intelligence and its use / Thorndike E. // *Harper's Magazine*. 1920. № 140. P. 227 – 235.
16. Vernon P. E. Psychological studies on creativity / P. E. Vernon // *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 1967. № 8. P. 135-165.

References:

1. Andros, C. (2002). *Intelekt [Intellect]*. Kiiiv : Abris [in Ukrainian].
2. Genik, S. (2010). Labirinti intelektu [Labyrinths of the intellect.]. *Nauka i suspil'stvo - Science and society*, 3, 6-8 [in Ukrainian].
3. Ivashkevich, E. Z. (2014). Struktura social'nogo intelektu osobistosti ta charakteristika jogo bazovih skladovih [The structure of the social intelligence of the individual and the characteristics of its basic components]. *Naukovi zapiski Nacional'nogo universitetu «Ostroz'ka akademija». Serija : Psihologija i pedagogika - Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Psychology and pedagogy*, 26, 60-65. Retrieved from <https://cutt.ly/OYfIfpA> [in Ukrainian].
4. Konstitucija Ukraïni [Constitution of Ukraine]. (n.d). zakon5.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
5. NAKAZ 29.12.2021 № 407 «Pro zatverdzhennja Polozhennja pro sistemu ocinjuvannja jakosti roboti prokuroriv» [ORDER 29.12.2021 No. 407 "On approval of the Regulation on the system for evaluating the quality of the work of prosecutors."] [in Ukrainian].
6. Mel'nichuk, O. B. (2014). Social'nij intelekt jak skladova profesijnogo intelektu majbutnih fahivciv social'noï sferi [Social intelligence as a component of the professional intelligence of future specialists in the social sphere]. *Naukovij visnik Hersons'kogo derzhavnogo universitetu. Serija : Psihologichni nauki - Scientific Bulletin of the Kherson State University. Series: Psychological sciences*, 1, 2, 52–57 [in Ukrainian].
7. Brown, L. T. (1990). *Continuing the search for social intelligence. Personality and Individual Differences* [in English].
8. Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill [in English].
9. Cao, L. *Actionable Knowledge Discovery* (vol. 1-2) [in English].
10. Ford, M. A (1983). Further search for social intelligence. *Journal of Educational Psychology*, 75, 196-206 [in English].
11. Guilford, Y. P. (1967). *The nature of human intelligence*. N. Y.: Mc-Graw Hill [in English].
12. Keating, D. A (1978). Search for social intelligence. *Journal of Educational Psychology*, 70, 218 – 233 [in English].
13. Kihlstorm, J. (2000). *Social Intelligence*. (vol. 1-2). Cambridge, U.K.: Cambridge University Press [in English].
14. Sternberg, R. (1985). Social intelligence and decoding skills in nonverbal communication. *Social Cognition*, 3, 168 – 192 [in English].
15. Thorndike, E. (1920). Intelligence and its use. *Harper's Magazine*, 140, 227 – 235 [in English].
16. Vernon, P. E. (1967). Psychological studies on creativity. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 8, 135-165 [in English].

HAPPY
NEW YEAR

ISSN (print) 2708-7530

Наукові перспективи № 12(42) 2023

УДК 159.9.316

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-958-968](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-958-968)

Яремко Роман Ярославович кандидат психологічних наук, викладач кафедри практичної психології та педагогіки, Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська 35, м. Львів, 79007, тел.: (032) 233-32-40, [ehttps://orcid.org/0000-0002-2781-7788](https://orcid.org/0000-0002-2781-7788)

Вавринів Олена Степанівна кандидат психологічних наук, доцент кафедри теоретичної психології, Інститут управління, психології та безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ, вул. Городоцька, 26, м. Львів, 79000, тел.: (032) 258-63-25, <https://orcid.org/0000-0002-5166-6887>

ВПЛИВ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ

Анотація. У даній статті розглядається поняття перфекціонізму, яке активно досліджується у різних аспектах людської діяльності і є предметом інтересу дослідження сучасних науковців. Теоретично проаналізовано ряд наукових джерел щодо проблеми перфекціонізму фахівців ризиконебезпечних професій. Здійснено глибокий теоретико-методологічний аналіз розуміння перфекціонізму у різних підходах та властивостях особистості із різним рівнем його прояву. Структура особистості перфекціоніста зображена через вияв якостей у різних аспектах: мотивації, емоційній стійкості, когнітивних здібностях, свідомості про себе та способах спілкування з іншими. Найбільш поширеними рисами перфекціоніста є тривожність, жорсткість, високі стандарти, самокритика, уникнення ризику та схильність до розчарувань. Запропоновано структуру особистості перфекціоніста зображену через вияв якостей у різних аспектах: мотивації, емоційній стійкості, когнітивних здібностях, свідомості про себе та способах спілкування з іншими. Найбільш поширеними рисами перфекціоністів є тривожність, жорсткість, високі стандарти, самокритика, недолюблення ризику та схильність до розчарувань. Розглянуто вплив перфекціонізму на професійну діяльність представників ризиконебезпечних професій а саме: рятувальників, поліцейських. Схематично наведено структуру особистості перфекціоніста відповідно до особливостей прояву певних якостей у мотиваційній, емоційно-вольовій, когнітивній сферах, сфері самосвідомості та міжособистісної комунікації.

Отже, ця стаття є важливим джерелом інформації для тих, хто вивчає перфекціонізм та професійну ідентичність фахівців ризиконебезпечних професій. Вона сприяє глибшому розумінню цих понять і надає практичні інструменти для подолання негативних наслідків перфекціоністичних тенденцій і розвитку стійкої та збалансованої професійної ідентичності.

Ключові слова: перфекціонізм, особистість, фахівці ризиконебезпечних професій, професійна діяльність.

Yaremko Roman Yaroslavovich Candidate of psychological sciences, lecturer at the Department of Practical Psychology and Pedagogy, Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Protection, Lviv State University of Life Safety, St. Kleparivska, 35, Lviv, 79007, tel.: (032) 233-32-40, <https://orcid.org/0000-0002-2781-7788>

Vavryniv Olena Stepanivna Candidate of psychological sciences, Associate Professor of the Department of Theoretical Psychology, Institute of Management, Psychology and Security, Lviv State University of Internal Affairs, St. Horodotska, 26, Lviv, tel.: (032) 258-63-25, <https://orcid.org/0000-0002-5166-6887>

THE IMPACT OF PERFECTIONISM ON THE PROFESSIONAL ACTIVITIES IN RISK-DANGEROUS PROFESSIONS

Abstract. This article examines the concept of perfectionism, actively researched in various aspects of human activity and a subject of interest among contemporary scientists. Theoretical analysis is conducted on a range of scientific sources concerning the issue of perfectionism in high-risk profession specialists. A deep theoretical and methodological analysis is performed on the understanding of perfectionism across different approaches and personality traits with varying levels of its manifestation. The structure of a perfectionist's personality is depicted through the display of qualities in various aspects: motivation, emotional stability, cognitive abilities, self-awareness, and ways of interacting with others. The most common traits among perfectionists include anxiety, rigidity, high standards, self-criticism, risk avoidance, and a tendency toward disappointment. A proposed structure of a perfectionist's personality is presented through the display of qualities in different aspects: motivation, emotional stability, cognitive abilities, self-awareness, and ways of interacting with others. The most prevalent traits among perfectionists are anxiety, rigidity, high standards, self-criticism, risk aversion, and a propensity for disappointment. The article also explores the impact of perfectionism on the professional activities of high-risk profession representatives such as rescuers and police officers. A schematic outline of a perfectionist's personality structure is

provided based on the manifestation specifics of certain qualities in motivational, emotional-volitional, cognitive spheres, self-awareness domain, and interpersonal communication.

Therefore, this article stands as an important information source for those studying perfectionism and the professional identity of high-risk profession experts. It facilitates a deeper understanding of these concepts and provides practical tools to overcome the negative effects of perfectionist tendencies and foster a resilient and balanced professional identity.

Keywords: perfectionism, personality, specialists in risky professions, professional activity.

Постановка проблеми. У наш час багато людей прагнуть до ідеалу, оскільки бажання бути найкращим і бездоганим вважається ключовим для особистісного розвитку та успіху. Перфекціонізм, як психологічний концепт, об'єднує у собі прагнення особи до бездоганності, ставить високі стандарти досягнень і вимог, а також постійно працює над досягненням виняткових результатів у власній діяльності. Згідно останніх наукових досліджень сучасних дослідників, як і вітчизняних, так і зарубіжних, все більше звертається до проблеми перфекціонізму. Цей інтерес вчених можна пояснити наявністю постійно зростаючих вимог до особистості, швидким темпом життя та загальнопоширеною культурою досконалості у суспільстві. Та проблема перфекціонізму серед фахівців ризиконебезпечних професій залишається малодослідженою.

В останні роки проблема перфекціонізму активно досліджується в різних аспектах людської діяльності і є предметом інтересу багатьох зарубіжних та українських вчених. Цей інтерес можна пояснити високою швидкістю життя, соціальним розвитком, зростаючою конкуренцією, культом раціональності та прагненням до досконалості, які існують у суспільстві. Сучасні психологи визначають термін «перфекціонізм» як прагнення особистості до самовдосконалення, бездоганності у всьому.

Перфекціонізм - досить складна і недостатньо досліджена особистісна риса, дія якої охоплює всі сфери життя людини.

Перфекціонізм — риса особистості, яка характеризується прагненням людини до бездоганності та встановленням надмірно високих стандартів діяльності, що супроводжується надмірно критичними самооцінками та турботою про оцінки інших. Цей психологічний конструкт характеризується прагненням суб'єкта до вдосконалення та досягнення результатів своєї діяльності на найвищих стандартах (моральних, естетичних, інтелектуальних).

Сучасна психолого-педагогічна наука розглядає перфекціонізм як особистісний конструкт, що виражається у прагненні особи бути ідеальною та

бездоганною у всьому, у встановленні високих особистісних стандартів і бажанні досягати винятковості в будь-якій сфері діяльності.

Перфекціонізм пов'язаний із низкою психологічних властивостей, які мають взаємозв'язок із контекстом діяльності, таким як підходи до професійної сфери та мотивація, оцінка досягнень у роботі, стратегії кар'єрного зростання та інше. Крім цього, перфекціонізм впливає на продуктивність та результативність у професійній сфері особистості.

У психолого-педагогічній літературі присвячено низку наукових досліджень щодо впливу перфекціонізму на особистість у різних сферах життєдіяльності, зокрема Д. Бернс, С. Бикова, Т. Груббі, С. Занюк, О. Захаренко, З. Карпенко, Н. Майорчак, Л. Лукіна, Р. Свінсон М. Холлендер та ін.

Саме М. Холлендер був одним з перших, хто ввів поняття перфекціонізму як особистісну рису, що визначає щоденне прагнення до ідеалу та установлювання високих стандартів у власній діяльності. Це проявляється у підвищених вимогах до своїх зусиль, у бажанні виконувати завдання бездоганно. Вчений підкреслював важливу роль перфекціонізму у подоланні психологічних проблем та у бажанні досягнення успіху для отримання визнання від оточення, у протигагу нарцисичному прагненню до ідеального образу. Він пов'язував перфекціонізм із культом організації, акуратності та пунктуальності. Також В. Міссілдін розглядав перфекціонізм як встановлення надмірно високих стандартів у діяльності, після успішного досягнення яких самооцінка особистості суттєво підвищується [8; 9]. Багато дослідників стверджують, що перфекціонізм негативно впливає на професійну діяльність, призводячи до зниження продуктивності, постійної втоми, почуття невдоволення собою, відкладання справ, вигоряння, страху невдачі і багато іншого (В. Грандт, О. Кононенко, Г. Флетт, Р. Фрост). Крім того, ці дослідники вказують, що перфекціонізм негативно впливає на міжособистісні відносини через ускладнення установлення контактів, надмірне ідеалізування або зниження значення відносин через неузгодженість очікувань і реальності, постійне порівняння себе з іншими, критикування себе і інших, наполегливість у захисті своїх поглядів, бажання бути лідером та багато іншого [4].

Л. Захаренко вказує зважаючи на позитивні та негативні аспекти перфекціонізму, його впливу на професійну діяльність, можна відзначити, що конструктивний перфекціонізм сприятиме соціальній активності поліцейського і досягнення акме у професійному розвитку, а деструктивний – перешкоджатиме виконанню ним своїх професійних обов'язків [3].

Т. Груббі стверджує, що перфекціонізм представляє собою психологічну конструкцію, в якій об'єднуються бажання особи до досягнення ідеалу із високими власними стандартами, а також бажанням досягати найвищих

моральних, естетичних і інтелектуальних норм у своїй діяльності. Основними факторами розвитку перфекціонізму автор вважає особистісні риси, вплив родинних чинників на різних рівнях (макрорівень), вплив навчальних закладів, робочих колективів на середньому рівні (мезорівень) та соціально-культурні чинники, у тому числі мас-медіа, на загальному рівні (макрорівень) [8].

Проте серед численних публікацій, що розглядають перфекціонізм як дисфункціональний аспект та його негативний вплив на професійну діяльність, окремі дослідники (В. Паркер, Дж. Стоєбер, Л. Террі-Шорт, К. Отто) відзначають його значення у розвитку особистості.

Мета статті – теоретичне дослідження впливу перфекціонізму на професійну діяльність фахівців ризиконебезпечних професій.

Перфекціонізм впливає на ефективність та результативність професійної діяльності людини. Більшість дослідників вважають, що перфекціонізм негативно впливає на професійну діяльність через зниження продуктивності, хронічну втому та незадоволеність собою, прокрастинацію, синдром «професійного вигорання», страх поразок і невдач і т. д. Однак деякі вчені виділяють позитивний вплив на розвиток особистості. Аналіз наукової літератури дозволяє виявити позитивний вплив перфекціонізму на професійну діяльність особистості: запорука успіху та професійної реалізації; сумлінність конструктивне прагнення до досягнення; видатні досягнення в різних сферах професійної діяльності; альтруїстичні соціальні установки; підвищення самооцінки, впевненості в собі, позитивної самооцінки; самоефективність та самореалізація; ефективні стратегії викладання та гарна успішність; формування адаптивних копінг-стратегій; позитивних міжособистісних якостей; високого рівня відповідальності; гнучкість поведінки, Перспективами подальших досліджень є емпіричне визначення впливу перфекціонізму на професійну діяльність науково-педагогічних працівників вищої школи.

Залежно від спрямованості, перфекціонізм може поділятися на [8]:

1) перфекціонізм, спрямований на себе, який характеризується тенденцією ставити перед собою завищені стандарти, високими вимогами до себе, вірою у власну унікальність, постійною самокритикою та прагненням до самореалізації та самоактуалізації;

2) перфекціонізм, спрямований на інших, де є почуття важливості, потреба у постійній увазі та захопленні, завищені вимоги до оточуючих, спрямованість їх на реалізацію цінностей саморозвитку та загальнолюдських цінностей, але при цьому втрата у власному саморозвитку;

3) соціально приписаний перфекціонізм, коли особистість вірить, що інші очікують від неї надмірних зусиль, має потребу відповідати стандартам і очікуванням інших та вимогам суспільства, що призводить до уникнення невдачі та страху складних завдань та невизначеності. Соціально приписаний

перфекціонізм пов'язаний з відсутністю емпатії та надмірною зайнятістю почуттям заздрощів, спрямованістю на матеріальні цінності і цінності саморозвитку.

Амбівалентність перфекціонізму виявляється у позитивних і патологічних тенденціях. «Нормальний» (позитивний) перфекціонізм супроводжується адаптацією і послабленням психологічного захисту, одночасно маючи потенційно негативні аспекти, такі як високі негативні коефіцієнти соціального інтелекту і самоприйняття. Патологічний перфекціонізм відзначається зниженням прийняття інших, зміцненням інтернальності та прагненням домінувати, депресивністю і педантичністю, що заважає виконанню обов'язків, зокрема професійних. У разі, коли перфекціоніст прагне до високих стандартів у своїй діяльності, це не є патологічним. Натомість, це принесе задоволення від наполегливої праці, покращить результати роботи, підвищить рівень самооцінки.

Існує кілька варіантів перфекціонізму, які різняться за своїми особливостями та проявами, які були представлені Хамачек Черрі (Cherry Hamachek) [8, с. 30]:

Самокритичний перфекціонізм - цей тип перфекціонізму відзначається високими стандартами, самокритикою та безперервним прагненням до досягнення ідеальності. Особи, які належать до цього типу, часто строго судять себе за помилки та невдачі.

Соціальний перфекціонізм - цей тип перфекціонізму відображає бажання бути ідеальними у взаємодії з іншими людьми. Особи з соціальним перфекціонізмом постійно прагнуть отримати позитивне визнання, уникнути критики та задовольнити очікування оточуючих.

Індивідуальний перфекціонізм - цей тип перфекціонізму акцентується на досягненнях та внутрішній мотивації. Особи з індивідуальним перфекціонізмом мають високі стандарти для себе й самодисципліну, але не так сильно піддаються зовнішньому впливу чи оцінці інших.

Функціональний перфекціонізм - цей тип перфекціонізму пов'язаний з раціональним підходом до досягнень та поставленими цілями. Особи з функціональним перфекціонізмом використовують своє прагнення до ідеальності як засіб досягнення успіху та стимулюють себе до продуктивної роботи.

У сфері психології народжується думка, що виділення позитивного перфекціонізму має свої недоліки, оскільки він часто сприймається як тотожний самоактуалізації, хоча ці поняття мають відмінності [8]. Критерії «нормального» перфекціонізму та самоактуалізації, які визначив А. Маслоу, відображають бажання людини до вдосконалення, проте перфекціонізм у собі містить як позитивні, так і негативні риси, які різняться у вияві:

1) прагнення до самовдосконалення може проявлятися через зовнішній та внутрішній стимули (самоактуалізація);

2) перфекціонізм характеризується зовнішньою мотивацією, вираженою в бажанні відповідати очікуванням оточення, залежністю від підтримки та захоплення з боку інших, і значенням влади та соціального статусу.

Професійний перфекціонізм може мати дві форми прояву [4; 2, с. 88]:

1) конструктивний перфекціонізм (притаманні лідерські якості, висока продуктивність, мотивація досягнень, адекватна оцінка власних здібностей). Зрілі персоналіті можуть бачити перфекціонізм як позитивне прагнення до ідеалу для постійного професійного зростання.

2) деструктивний перфекціонізм (який характеризується постійною невдоволеністю результатами, високими вимогами до себе, фіксацією на своїх недоліках, страхом невдачі та бажанням до ідеалу). Це може призводити до невротичних реакцій, які відображаються у зниженні самооцінки, депресіях, надмірній тривозі та інших проявах.

Залежно від ступеня вираженості перфекціонізму можна виділити кілька типів перфекціоністичних особистостей [8]:

1) гіперперфекціоністи, які надто прагнуть до досконалості, ставлять надмірно високі цілі й не задовольняються результатами. Вони мають досить оптимістичну та відповідальну натуру, проте нестача самооцінки, низька толерантність та помірне задоволення життям;

2) конструктивні перфекціоністи, які вміють формулювати досяжні цілі та коригувати їх у залежності від ситуації. Характерні для них високий рівень оптимізму, прагнення до саморозвитку, відсутність строго визначення себе та результатів діяльності, а також висока самооцінка й прояви толерантності. Ці люди є найбільш відповідальними й задоволеними життям;

3) деструктивні перфекціоністи, які характеризуються поляризованим мисленням («чудово» чи «погано») та несуворою системою стандартів, що унеможлиблює досягнення мети, і всі результати оцінюються як недосконалі. Вони не прагнуть особистісного зростання, песимістично налаштовані, мають низьку самооцінку та відчуття невдоволення життям;

4) гіпоперфекціоністи, у яких слабо виражені перфекціоністичні особливості. Вони відносяться до своєї роботи та помилок легковажно, але толерантно ставляться до себе та інших, є повністю задоволеними собою, мають високу самооцінку та позитивний настрій у житті.

Перфекціонізм відображає певний ритм у житті сучасної людини, визначає стиль, якість і швидкість її соціальної активності. Він є ключем до успіху та професійного зростання особистості, що позитивно впливає на результативність її професійної діяльності (збільшення активності в досягненні соціально-схвалюваних цілей, сумлінність, гнучкість поведінки, рівень саморегуляції тощо) [3].

Перфекціонізм слугує певним мотиватором для професійного розвитку майбутніх рятувальників та правоохоронців, особливо першокурсників, та значно впливає на розвиток професійної ідентичності майбутніх офіцерів: при низькому рівні перфекціонізму проявляється висока сталість вибудовування поведінки у професійному середовищі; при високому – зменшення прагнення слідувати традиціям, груповим нормам, соціально бажаним варіантам рішення [7; 9].

Професійно орієнтовані перфекціоністи відрізняються [3; 8; 10]:

- самоорієнтовані перфекціоністи прагнуть до досконалості у своїй професії, розвивають свої досягнення, прагнуть вдосконалювати свої навички та очікують визнання від інших. Це сприяє їх професійному зростанню та ефективності. Вони зазвичай демонструють високі результати в роботі, але іноді мають проблеми з правильним розподілом власних ресурсів та можуть бути тривожними, нестабільними в своїх переконаннях, мають низьку самооцінку;

- перфекціоністи, орієнтовані на інших (звернені до інших), виявляють соціальний тип професійності, активно впливають на інших, бажаючи досягти переваги через конкуренцію та змагання для підтримки своєї самооцінки та місця в колективі;

- соціально приписані перфекціоністи прагнуть соціального визнання, активно спілкуються з оточуючими та працюють над реалізацією своїх цілей, що дозволяють проявляти енергію та ентузіазм. Вони часто прагнуть сподобатися всім, мають сумніви щодо себе і бояться розчарувати інших.

Вплив перфекціонізму на результативність професійної діяльності особистості [2; 3; 5] може виявитися у:

- гарантії успіху та досягнення професійного самовираження;
- домінуванні прагнення уникнути невдачі як мотиваційної тенденції;
- вищому рівні сумлінності та конструктивному прагненні до досягнень;
- високих досягненнях в різних сферах професійної діяльності;
- альтруїстичних соціальних установках;
- збільшенні активності в досягненні соціально-схвалюваних цілей;
- підвищенні самоповаги, впевненості в собі та позитивній самооцінці;
- ефективному саморозвитку та самоствердженні;
- успішних стратегіях навчання та високій академічній успішності (як у викладачів післядипломної освіти);
- розвитку адаптивних стратегій управління стресом;
- позитивних міжособистісних якостях;

- високому рівні відповідальності, який означає здійснення зовнішнього та внутрішнього контролю над своєю діяльністю;
- гнучкості поведінки та розвиненій здатності адаптувати умови власної поведінки, включаючи професійну сферу, та загальному рівні саморегуляції.

Варто зауважити, що перфекціонізм встановлює особливий ритм життєдіяльності сучасної людини та визначає її соціальну активність, стиль та якість виконання завдань.

Отже, конструктивний перфекціонізм сприяє соціальній активності та професійному розвитку, тоді як деструктивний може заважати виконанню професійних обов'язків.

Висновки. Розвинутий рівень перфекціонізму сприяє досягненню успіху при високій самодисципліні та таланті. Ці особи виявляють пунктуальність, вимогливість і серйозність, що сприяє насиченню їхньої особистості. Перфекціонізм також спонукає до наполегливості у досягненні цілей та збільшує впевненість у собі. Але під впливом перфекціоністських тенденцій людина може втратити творчий потенціал, відчувати втому і гіпервідповідальність, боятися брати на себе відповідальність за свої дії, а також накопичувати страх перед власними та чужими помилками, почувавши заздрість до успіхів інших. У професійній сфері це може призвести до надмірної працездатності. Тому перфекціонізм, як складова особистості, може сприяти як позитивному розвитку, так і створювати перешкоди, обмежуючи повноцінне та насичене життя. Відмовившись від надмірних вимог до себе та відповідності соціальним стандартам, перфекціоністи можуть відчути радість життя в його повноті та глибині. У подальших наукових розвідках вбачаємо провести експериментальне дослідження впливу перфекціонізму на професійну діяльність фахівців ризиконебезпечних професій.

Література:

1. Вавілова А.С. Деструктивні прояви перфекціонізму в ситуації досягнення: досвід корекції / А.С.Вавілова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». – 2016. – Вип. 1. – Том. 2. – С. 132–136.
2. Грубі Т. В. Генезис перфекціонізму. Проблеми сучасної психології. 2016. Вип. 33. С. 128–138.
3. Захаренко Л. М. Перфекціонізм у професійній діяльності поліцейського. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. [конф. (м. Харків, 28 трав. 2021 р.)] / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. – Харків : ХНУВС, 2021. – 324 с.
4. Кононенко А. О., Кононенко О. І. Перфекціонізм особистості: норма чи патологія? Науковий вісник Херсонського національного університету. Серія: Психологічні науки. 2017. Вип. 3, т. 2. С. 170–174.

5. Кузіна В. Д. Феномен перфекціонізму особистості сучасного офіцера. Психологія діяльності в особливих умовах: стан, проблеми, перспективи : матеріали наук. інтернет-конфер. молодих науковців, курсантів, студентів і слухачів (Черкаси, 22 лютого 2017 р.). Черкаси, 2017. С. 129–133.

6. Василюнець Т.В., Цюприк А.Я. Психологічні особливості впливу перфекціонізму на обдарованість особистості в навчальній діяльності. Стратегія реформування організації цивільного захисту. Том. 1. Цивільний захист України: сучасний стан, здобутки, проблеми, перспективи розвитку: Матеріали науково-практичної конференції, -Київ: ЩУЦЗ, 2018. - 345 с.

7. Majorchak N. Theoretical and applied aspects of psychological profile of research participants with high levels of p. *Social Legal Studios*. 2020. Vol. 8, no. 2. P. 172–177. URL: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2020-2-172-177> (date of access: 22.12.2023).

8. Missildine W. Perfectionism – if you must strive to «do better». N.-Y., PocketBooks. 1963. P. 75–90

9. Hollender M. H. Perfectionism. *Comprehensive Psychiatry*. 1965. Vol. 6. P. 94–103

10. Zavatska, N., Hoi, N., Kozmenko, O., Kosheleva, N., Zavatskyi, Y., & Yaremko, R. (2022). Empirical research of student leadership's content parameters. *Amazonia Investiga*, 11(51), 40-49. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.4>

Reference:

1. Vavilova, A.S. (2016). Destructive manifestations of perfectionism in achievement situations: correction experience. [*Destructive manifestations of perfectionism in achievement situations: experience of correction*]. Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Psychological Sciences» [in Ukrainian].

2. Hrubı, T.V. (2016). Genesis of perfectionism. [*The Genesis of Perfectionism*] Problems of modern psychology [in Ukrainian].

3. Zakharenko, L.M. (2021). Perfectionism in the professional activity of a police officer. [*Perfectionism in the Professional Activities of a Police Officer*] Training of police officers in the conditions of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: collection of scientific works. Kharkiv National University of Internal Affairs, Department of Tactical and Special Physical Training of Faculty Kharkiv: KhNUiA [in Ukrainian].

4. Kononenko, A.O., & Kononenko, O.I. (2017). Perfectionism of personality: norm or pathology? [*Perfectionism of Personality: Norm or Pathology?*] Scientific Bulletin of Kherson National University. Series: Psychological Sciences [in Ukrainian].

5. Kuzina, V.D. (2017). The phenomenon of perfectionism of a modern officer's personality. [*The Phenomenon of Perfectionism in the Personality of the Modern Officer*] Psychology of activity in special conditions: state, problems, prospects: materials of scientific internet conference of young scientists, cadets, students, and listeners. Cherkasy [in Ukrainian].

6. Vasilynets, T.V., & Tsupryk, A.Ya. (2018). Psychological features of the influence of perfectionism on the giftedness of personality in educational activities. [*Psychological Aspects of Perfectionism's Influence on Giftedness in Educational Activities*] Strategy for reforming the organization of civil defense. Volume 1. Civil defense of Ukraine: current state, achievements, problems, prospects for development: Proceedings of the scientific-practical conference. Kyiv: ShUtsZ [in Ukrainian].

7. Majorchak, N. (2020). *Theoretical and applied aspects of the psychological profile of research participants with high levels of perfectionism*. *Social Legal Studios*, 8(2), 172–177. Retrieved from <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2020-2-172-177> [in Ukrainian].

HAPPY
NEW YEAR

ISSN (print) 2708-7530

Наукові перспективи № 12(42) 2023

8. Missildine, W. (1963). *Perfectionism – if you must strive to "do better"*. New York, PocketBooks [in English].
9. Hollender, M.H. (1965). *Perfectionism. Comprehensive Psychiatry* [in English].
10. Zavatska, N., Hoi, N., Kozmenko, O., Kosheleva, N., Zavatskyi, Y., & Yaremko, R. (2022). *Empirical research of student leadership's content parameters*. Amazonia Investiga <https://doi.org/10.34069/AI/2022.51.03.4> [in English].

